

Revista britanică „The Economist” apare de 136 de ani și este considerată o publicație de referință pentru mediile de afaceri și cele politice din toată lumea. Conform tradiției, niciodată articolele nu sunt semnate, așa că nu știu cine e corespondentul care a fost trimis la Budapesta ca să prezinte capitala maghiară și viața politică și economică din Ungaria. Ziaristul britanic începe prin a face un tur al orașului, pe urmele genilor pe care Ungaria le-a dat lumii. În timp ce citeam, mi-am dat seama că aproape toate numele citate sunt ale unor evrei

maghiari. Așa că vă redau acest capitol introductiv al reportajului, subliniind în text personalitățile de origine evreiască.

„Am descoperit un gol în piața ungară a turismului. Există tururi ale vinului, și vacanțe ecologiste, sejururi la herghelii, vânători și festivaluri ale cărnaților. Dar cei cu preocupări mai intelectuale în mod sigur s-ar înscrie la un tur al genilor. Pentru că această mică țară din Europa Centrală a produs un număr disproportionat de genii, în special oameni de știință, dar și titani ai culturii.

Turul ar trebui să înceapă de la noua placă de pe strada Honved, de lângă Parlament. E o piesă splendidă cu un basorelief al fizicianului Edward Teller, pus pe o placă de marmură neagră. Teller a locuit aici, înainte de a emigra în Statele Unite, unde a devenit cunoscut ca „părintele bombei cu hidrogen” și

Interesantă plimbare pe străzile Budapestei

astfel după dr. Ignac Semmelweis. La mijlocul secolului al XIX-lea, Semmelweis a devenit cunoscut ca „salvatorul mamelor” după ce a descoperit că mai puține femei mureau la naștere de febră puerperală dacă medicii lor își spălau mâinile înainte de operație, în special dacă ei participaseră înainte la o autopsie. Astăzi pare o chestiune de bun simț, dar atunci a fost o idee revoluționară, respinsă de o mare parte a medicilor.

Alături de bomba cu hidrogen și hologramă, unghiul o dăruit omenirii o multime de invenții, incluzând pixelul cu bilă al lui Laszlo Biró, carburatorul creat de Donát Bánki și János Csonka și discurile LP inventate de Peter Goldmark (n.n. - care a avut și un rol esențial în inventarea televiziunii color). Albert Szent-Gyorgy a luat Premiul Nobel în 1937, pentru sintetizarea vitaminei C, extrasă din păprika. Doi dintre cei mai mari regizori de film din secolul XX au fost unguri: Sir Alexander Korda (n.n. - născut Sandor Kellner) și Michael Curtiz (n.n. - născut Marco Kertesz Kaminer, regizorul filmului „Casablanca”, dar și a peste 150 de filme în Anglia și Statele Unite). Andre Kertesz a onorat arta fotografică, în timp ce Endre Friedman, mai cunoscut sub numele de Capa, a reinventat foto-jurnalismul și a debarcat, cu primul val de soldați, pe coasta Normandiei. Turul se poate încheia pe strada Sziv, unde o placă îl comemorează pe Arthur Koestler, care a trăit aici.

*

După acest tur, alături de reporterul britanic, poate v-ați pus aceeași întrebare ca și mine: oare câte genii ale „națiunii maghiare” au murit în 1944-45 la Auschwitz, o dată cu zecile de mii de copii deportați acolo? Unul dintre ei a scăpat: Imre Kertesz (Premiul Nobel pentru literatură).

Primul automobil israelian cu hidrogen

La începutul acestui an, au fost anunțate primele teste de teren ale automobilului electric israelian. La câteva zile după aceea a urmat un alt anunț, care marchează intrarea Israelului în domeniul de perspectivă al mașinilor cu combustibil alternativ: primul automobil alimentat cu hidrogen. El se află în faza terminării proiectării și testării unui rezervor pentru hidrogen. Acest gaz, foarte inflamabil, e extrem de periculos în folosirea pe automobile, fiindcă un accident al mașinii, o ciocnire, poate provoca o explozie puternică. În toată lumea se află în studiu tehnologii de stocare în siguranță a hidrogenului, care ar urma să alimenteze motoarele automobilelor viitorului. Proiectul israelian se desfășoară în colaborare cu institute din Rusia și Germania. Rezervorul israelian poate stoca o cantitate dublă de gaz față de prototipurile existente. El cântărește 50 kg și asigură combustibil pentru rulajul unui automobil, 600 km. Rezultat a trei ani de cercetări și a 120 de experimente, noul rezervor va fi testat în Germania.

La începutul acestui an, au fost anunțate primele teste de teren ale automobilului electric israelian. La câteva zile după aceea a urmat un alt anunț, care marchează intrarea Israelului în domeniul de perspectivă al mașinilor cu combustibil alternativ: primul automobil alimentat cu hidrogen. El se află în faza terminării proiectării și testării unui rezervor pentru hidrogen. Acest gaz, foarte inflamabil, e extrem de periculos în folosirea pe automobile, fiindcă un accident al mașinii, o ciocnire, poate provoca o explozie puternică. În toată

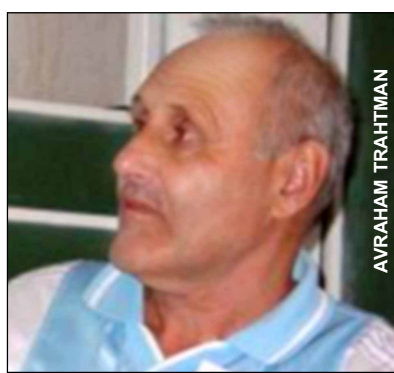
Un sigiliu de pe vremea primului Templu

La Ierusalim a fost descoperit un sigiliu din sec. VIII î.e.n., din vremea primului Templu. El dovedește că acum 2700 de ani, negustorii începuseră să pună pe sigiliile numele lor în locul diferitelor simboluri, cum era obiceiul în secolele anterioare. Sigiliul poartă numele ebraic al lui Rephaihu ben Shalem. Alături de sigiliu au fost descoperite resturi de vase de lut din același secol.

O problemă de viață și una de matematică

Imaginați-vă că vă aflați într-un oraș în care străzile nu au nume, dar în care trebuie să găsiți pe cineva. Cum îl găsiți? Problema aceasta nu e pur teoretică: e suficient să vă imaginați că sunteți la Tokyo sau în orice alt oraș mare din Japonia. Problema, fiindcă e chiar o problemă, a fost formulată matematic de un profesor israelian, Benjamin Weiss, acum circa 40 de ani, și e cunoscută ca „Problema colorării drumurilor”. Ea a rămas nerezolvată timp de 38 de ani, dar acum soluția a fost găsită tot de un matematician israelian și va fi publicată în „Israel Journal of Mathematics”. Autorul este prof. Avraham Trahtman (63) de la Universitatea Bar Ilan. Dramatic în această poveste este începutul vieții în Israel, după imigrare. Sosit în 1990, din Rusia, matematicianul Trahtman a lucrat ca paznic timp de cinci ani. Norocul lui a fost că la un moment dat

AVRAHAM TRAHTMAN

a aflat că la universitate lucrează ca profesor Stuart Margolis, un profesor american, care făcuse Alia o dată cu el, în 1990. Avraham Trahtman e născut la Ekaterinoslav, în Siberia, și a lucrat în cercetare la Akademgorodok, lângă Novosibirsk. Nu a fost acceptat ca profesor universitar fiind evreu (de

aceea a și emigrat!), dar lucrările lui îi erau cunoscute lui Margolis și celor din domeniul său de specialitate. Stuart Margolis luca în același domeniu de cercetare ca Avraham Trahtman, cel al „teoriei semi-grupurilor”, capitol al algebrei, utilizat la verificarea teoriilor din informatică, și l-a recomandat pe Trahtman pentru angajare, ca profesor și cercetător. „Trahtman este un om rezervat și foarte modest, dar cu un IQ deosebit de ridicat. Dumnezeu l-a înzestrat cu o mare cantitate de materie cenușie. Mă bucur că își va publica descoperirea într-o revistă israeliană, deși orice revistă de matematici din lume ar fi fost bucuroasă să o tipărească” - a spus Margolis. Descoperirea lui Avraham Trahtman are aplicații și pe Internet: dacă un mesaj a fost pierdut în această imensă rețea, prin sistemul „instrucțiunilor sincronizate” el poate fi regăsit.

Și dacă Apocalipsa va veni...

Lumea a învățat ceva din legenda biblică a lui Noe: dacă se va întâmpla un eveniment ecologic grav, este bine să fim pregătiți. Cei care vor supraviețui, vor lua viața de la capăt... Guvernul norvegian a construit, în beneficiul umanității, sub un munte acoperit de ghețurile polare din arhipelagul Svalbard, așa-numitul „Svalbard Global Seed Vault”, un depozit indestructibil în care sunt adunate semințele a 200.000 de specii de plante de pe toate continentele. O organizație internațională (CGIAR) are mai multe centre răspândite în lume, în care păstrează 600.000 de mostre de semințe. De curând, în decembrie 2007, Israelul a inaugurat propria sa rezervă de semințe, care se află sub clădirea Ministerului Agriculturii din

Rishon LeZion, la mulți metri sub pământ, sub ziduri groase de beton. Această rezervă genetică păstrează, la minus 20°C, zeci de mii de semințe de plante, nu numai din Israel, în starea lor naturală, înainte de a fi fost afectate de operațiuni de inginerie genetică. Oricând asemenea stocuri genetice originale pot permite unei populații afectate de o catastrofă globală să ia viața de la început, multiplicând semințele plantelor agricole. Semințele sunt păstrate în folii de aluminiu, pliate în cinci straturi, puse în cutii sigilate, care sunt așezate pe rafturi înalte. Temperatura scăzută și accesul limitat la oxigen încetinesc mult procesele metabolice din semințe, asigurându-le o îndelungată capacitate de germinare.

Despre Judah Folkman atât colegii, cât și pacienții vorbesc numai cu superlative: „un gigant în domeniul lui”, „un vizionar”, „un geniu”, „un savant aflat cu un pas înaintea epocii sale”. Lui Judah Folkman i se recunoaște, în lumea științifică, meritul de a fi revoluționat tratamentul cancerului. Director al Departamentului de biologie vasculară la Spitalul pentru copii din Boston și profesor de chirurgie pediatrică la Facultatea de Medicină de la Harvard, Judah Folkman a fost primul care a sugerat prevenirea angiogenezei (adică a creșterii de noi vase de sânge)

Un doctor ca un rabin

ca o metodă de „a înfometa” tumorile maligne și a le distruge astfel complet. Judah Folkman s-a născut, în 1933, la Cleveland, ca fiu al unui rabin. După cum declara el, toată viața a căutat să respecte sfatul tatălui său de a fi „un doctor ca un rabin” (a rabbi-like doctor), adică de a fi nu numai un diagnostician, ci și un medic uman, un sprijin moral și psihic pentru pacienții săi. Le spunea studenților: „Atunci când vorbiți cu familia despre pierderea unei ființe dragi,

vorbiți-le ca și cum aceasta ar fi încă în viață, fiindcă rudele nu au absorbit încă șocul provocat de moartea

sa”. După cum spun colegii săi, capacitatea de muncă a lui Judah Folkman era uriașă - lucra câte 21 de ore pe zi. Ziua opera și noaptea lucra în laborator, până la ora 2 a.m. Când, în 1960, a emis ipoteza distrugerii tumorilor prin anihilarea vaselor de sânge care le alimentează, a fost luat în râs. Acum există șase medicamente care sunt destinate prevenirii angiogenezei. Ele sunt folosite în tratarea cancerelor de colon, de plămân, de rinichi, de ficat și a melanomei multiple. Cercetările lui Judah Folkman au dus la noi tratamente pentru refacerea țesuturilor necrozate ale inimii, restaurarea țesuturilor distruse de diabet și îmbunătățirea vederii la pacienții cu degenerescență maculară. Cu ani în urmă, Folkman, împreună cu un coleg, a creat așa-numitul „plastic poros”, care a permis fabricarea contraceptivului implantabil, cu acțiune întârziată, „Norplant”.

Judah Folkman a murit în ianuarie, de inimă, pe un aeroport, în drum spre un congres științific.

Pagină realizată de ANDREI BANC

Liviu Librescu, personalitatea care a inspirat cea mai mare admirație în S.U.A., în 2007

Profesorul evreu de origine română, Liviu Librescu, cel care a fost ucis într-un atac la Universitatea Virginia Tech, în timp ce încerca să salveze viețile studenților săi, a fost declarat personalitatea care a inspirat cea mai mare admirație în 2007, potrivit unui sondaj al organizației Beliefnet. Organizația Beliefnet a lansat site-ul său în 1999, el fiind dedicat oferirii de informații despre toate religiile. Sondajul a fost realizat pe Internet, iar profesorul Librescu a fost declarat personalitatea care a inspirat cea mai multă admirație în

2007, de peste 80%, din cei 93.000 de respondenți. Marilena Librescu, soția profesorului, a declarat pentru Beliefnet că „nu este surprinsă de rezultatul sondajului. Îl știam pe Liviu foarte bine și i-am înțeles ultimele decizii din viață. Nu putea să sară primul și să-i lase pe studenții în clasă”. Văduva profesorului de la Virginia Tech a spus că mulți dintre studenții salvați de Librescu i-au scris după atac, povestindu-i ultimele clipe ale soțului ei. „Nu am pierdut doar un profesor, un mentor, dar și pe al doilea tată”, au spus ei.